I sag 238/83

angående en anmodning, som Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale et de la mutualité sociale agricole de Paris har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

CAISSE D'ALLOCATIONS FAMILIALES DE LA RÉGION PARISIENNE

mod

HR. OG FRU RICHARD MEADE

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 48 og af fællesskabsrettens bestemmelser om ydelse af børnetilskud,

har

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

sammensat af afdelingsformanden Y. Galmot, dommerne U. Everling og C. Kakouris,

generaladvokat: G. F. Mancini
justitssekretær: P. Heim

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og restforhandlinger

1. Artikel L 524 i den franske socialsikringslov bestemmer, at de børnetilskud, som i Frankrig kan ydes til en fransk statsborger eller en udlænding bosat i Frankrig for de børn, der forsørges af den pågældende, »kan kræves, såfremt der forsørges to eller flere børn, der er bosat i Frankrig«.

Gennemførelsesbestemmelserne til den nævnte artikel indeholder hjemmel for, at et barn, der modtager undervisning i udlandet, under særlige, nøje angivne betingelser kan anses for at være bosat i

Frankrig og således bevare retten til børnetilskud.

2. Richard Meade, der er amerikansk statsborger, hans hustru, som er engelsk statsborger, og deres to børn, der begge er engelske statsborgere, har siden 1973 været bosat i Frankrig, hvor Meade udøver virksomhed som selvstændig. Caisse d'allocations familiales de la région parisienne har udbetalt børnetilskud for de to børn.

I 1977 tog ét af børnene til Det forenede Kongerige for dér at fortsætte sin skolegang på en kostskole. Da Caisse d'allocations familiales de la région parisienne i januar 1980 fik kendskab hertil, standsede den udbetalingen af børnetilskuddene og anmodede hr. og fru Meade om at tilbagebetale et beløb af 6 436,80 FF, som de fejlagtigt havde fået udbetalt fra marts 1978 til januar 1980 for de to børn, selv om det ene barn var under uddannelse i udlandet.

3. Da ægtefællerne Meade ikke tilbagebetalte det nævnte beløb, indstævnede Caisse d'allocations familiales de la région parisienne dem for Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale et de la mutualité sociale agricole de Paris. Caisse d'allocations familiales gjorde gældende, at børnetilskuddene uretmæssigt var blevet udbetalt til de pågældende, eftersom ikke begge deres børn var bosat i Frankrig, hvorfor de særlige, nøje angivne betingelser for opretholdelse af retten til børnetilskud under uddannelse i udlandet ikke var opfyldt.

Ægtefællerne Meade påstod sig frifundet og anførte til støtte herfor, at afslaget på at yde børnetilskud med den begrundelse, at et af børnene var under uddannelse i Det forenede Kongerige, udgør en krænkelse af princippet om den frie bevægelighed for personer og således er i strid med EØF-traktatens artikel 48, idet det pågældende barn derved ville blive hindret i at gennemføre sin skoleuddannelse eller faglige uddannelse i en anden medlemsstat.

Da Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale de Paris var af den opfattelse, at afgørelsen af den foreliggende sag afhænger af en fortolkning af fællesskabsretten, bestemte den ved kendelse af 3. juni 1983, at sagen skulle udsættes på Domstolens afgørelse af følgende præjudicielle spørgsmål indgivet i henhold til EØF-traktatens artikel 177:

»Er artikel 48 i traktaten om Det europæiske økonomiske Fællesskab til hinder for, at Caisse d'allocations familiales kan kræve familieydelser, der er udbetalt til forældre til et barn med engelsk statsborgerskab, tilbagebetalt med den begrundelse, at barnet er under uddannelse i England, og med samme begrundelse standse udbetalingen af disse ydelser?«

4. Forelæggelseskendelsen blev registreret på Domstolens justitskontor den 21. oktober 1983.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Caisse d'allocations familiales de la région parisienne ved generaldirektør Y. Lavallée og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent J. Griesmar, bistået af advokat F. Herbert, Bruxelles.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Ved kendelse af 14. marts 1984 har Domstolen i medfør af procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, besluttet at henvise sagen til tredje afdeling.

II — Skriftlige indlæg

1. Indlæg afgivet af Caisse d'allocations familiales

Caisse d'allocations familiales de la région parisienne har anført, at den som udgangspunkt har anset Rådets forordning nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, som flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), for uanvendelig som grundlag for den trufne beslutning. Caisse d'allocations familiales er nemlig af den opfattelse, at en mindreårig ikke i forbindelse med gennemførelsen af sin skolegang på en kostskole i udlandet kan anses for at have taget bopæl i det pågældende land, når hans forældre er bosat i Frankrig, og retten til ydelser afledes fra faderen, der er amerikansk statsborger, medens Caisse d'allocations familiales ikke på noget tidspunkt er blevet anmodet om at tage stilling til, om denne ret kan afledes fra moderen, der er engelsk statsborger, og som — på tidspunktet for påbegyndelsen af udbetalingen af ydelserne — havde erklæret ikke at have erhvervsmæssig beskæftigelse i Frankrig.

Caisse d'allocations familiales har således været henvist til at anvende de franske betemmelser, både de almindelige bestemmelser om ydelser og bestemmelserne om ophold i udlandet i forbindelse med studiet af fremmede sprog. I medfør af de nævnte bestemmelser og navnlig artiklerne L 511 og L 524 i den sociale sikringslov, artiklerne 2 og 6 i anordning nr. 46-2880 af 10. december 1946 samt artikel 3 i bekendtgørelse af 4. december 1979, er den nået til det resultat, at der skulle meddeles afslag på ægtefællerne Meade's anmodning.

2. Kommissionens indlæg

Kommissionen har indledningsvis foreslået, at spørgsmålet omformuleres, da spørgsmålet efter Kommissionens opfattelse drejer sig om at fastlægge det personelle og materielle avendelsesområde for EØF-traktatens artikel 48 i forbindelse med en sag som den foreliggende.

For så vidt angår fællesskabsbestemmelsernes personelle anvendelsesområde har Kommissionen anført, at de afgørende kriterier i så henseende er de pågældende personers erhvervsmæssige status samt deres nationalitet. Den frie bevægelighed for personer gælder ikke kun for arbejdstagere, som omhandlet i artikel 48. Etableringsretten (artiklerne 52 ff.) udbygger princippet om arbejdstagernes frie bevægelighed. Efter Kommissionens opfattelse finder princippet om den frie bevægelighed for personer således anvendelse på enhver form for virksomhed, der direkte eller indirekte indgår som et led i samfundsøkonomien. Det forudsættes imidlertid, at de pågældende personer — medmindre andet udtrykkeligt er bestemt — er statsborgere i et fællesskabsland.

I den foreliggende sag er Meade ganske vist erhvervsmæssigt beskæftiget, idet han udøver selvstændig virksomhed og således er omfattet af princippet om etableringsfriheden i henhold til artiklerne 52 ff., men som amerikansk statsborger kan han ikke påberåbe sig princippet om den frie bevægelighed. Hans søn, hvis ophold i Det forenede Kongerige er anledning til retstvisten, opfylder betingelsen om statsborgerskab, men udøver ingen erhvervsmæssig virksomhed, der giver ham rettigheder i henhold til princippet om den frie bevægelighed for personer, idet man ikke efter Kommissionens opfattelse kan anse en uddannelsessøgende som arbejdstager i traktatens forstand. Kommissionen har herefter anført, at kun såfremt børnetil-

skuddene kunne anses for ydet på grundlag af fru Meade's engelske statsborgerskab, ville sagen falde ind under fællesskabsbestemmelsernes personelle anvendelsesområde.

For så vidt angår fællesskabsbestemmelsernes saglige anvendelsesområde har Kommissionen anført, at man ikke alene må bestemme dette efter artikel 48, men også efter de bestemmelser i forordning nr. 1408/71, hvorved Rådet i medfør af traktatens artikel 51 har vedtaget de bestemmelser, der er nødvendige for at sikre, at arbejdstagerne ikke mister sociale sikringsrettigheder, når de udnytter deres ret til at bevæge sig frit.

Kommissionen har videre anført, at det klart fremgår af artikel 73, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, at ægtefællerne Meade, selv om de skulle være omfattet af den nævnte bestemmelse i medfør af artikel 2 i forordning nr. 1408/71, under alle omstændigheder kun kan have ret til engelske børnetilskud for deres barn, der er under uddannelse i Det forenede Kongerige. Det fremgår i øvrigt af bestemmelsen, at retten til børnetilskud, som inden for den sociale sikring afledes af princippet om den frie bevægelighed, tilkommer arbejdstageren og ikke barnet. De nærmere bestemmelser om gennemførelsen af artikel 73, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, der navnlig foreskriver, at de familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end Frankrig, skal registreres i den kompetente institution på deres bopælssted, er fastsat i artikel 87 i forordning nr. 574/72 (EFT 1972 I, s. 149).

Kommissionen foreslår herefter, at det forelagte spørgsmål besvares således:

1. De rettigheder, der flyder af fællesskabsbestemmelserne om den frie bevægelighed for personer, tilkommer alene statsborgere i en medlemsstat, dog med forbehold af artikel 2 i forordning nr. 1408/71, ifølge hvilken disse rettigheder, for så vidt angår den sociale sikring, også tilkommer statsløse eller flygtninge bosat på en medlemsstats område.

2. Retten til familietilskud og andre sociale sikringsydelser er fastlagt i traktatens artikel 51 og i de forordninger, der er vedtaget med henblik på gennemførelsen af denne. I henhold til artikel 73, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 har en arbejdstager, der er omfattet af fransk lovgivning, for de af sine familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end Frankrig, ret til børnetilskud efter lovgivningen i den stat, hvor disse familiemedlemmer er bosat.

3. EØF-traktatens artikel 48 er ikke til hinder for, at en far, der selv er statsborger i et tredjeland, og som oppebærer børnetilskud til sine to børn i henhold til de franske bestemmelser, fratages retten til de nævnte børnetilskud som følge af, at et af børnene har forlagt bopælen til en anden medlemsstats territorium.

III — Mundtlige forhandlinger

I retsmødet den 5. april 1984 er der afgivet mundtlige indlæg af Richard Meade og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved advokat Francis Herbert.

Meade har navnlig anført, at hans hustru har krav på børnetilskud. Hun må

nemlig betragtes som arbejdstager og er således omfattet af fællesskabsrettens bestemmelser, dels fordi hun har arbejdet som sekretær på hans kontor samt som direktør for diverse selskaber, dels fordi også en hjemmearbejdende hustru bidrager til samfundsøkonomien i det pågældende land. Hans søn er under uddannelse og er som følge heraf omfattet af traktatens artikel 48, eftersom han bidrager til samfundsøkonomien i det pågældende land. Caisse d'allocations familiales har med urette antaget, at hans søn ikke længere bor hos sine forældre, blot fordi han gennemfører sin skolegang i England. Den franske lovgivning er endvidere diskriminerende, eftersom den lægger hindringer i vejen for unge udlændinge, der bor i Frankrig, og som ønsker at videreføre deres uddannelse på deres eget sprog.

Meade har som konklusion foreslået, at det forelagte spørgsmål besvares benægtende.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 30. maj 1984.

Præmisser

1 Ved kendelse af 3. juni 1983, indgået til Domstolen den 21. oktober 1983, har Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale et de la mutualité sociale agricole de Paris i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af fællesskabsretten, navnlig af EØF-traktatens artikel 48, med henblik på at kunne træffe afgørelse vedrørende udbetaling af børnetilskud for et barn, der gennemfører sin skolegang i en anden medlemsstat.

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en retstvist mellem Caisse d'allocations familiales de la région parisienne og Richard Meade, der er amerikansk statsborger og bosat i Paris, hvor han udøver virksomhed som selvstændig, og dennes hustru, der er engelsk statsborger. Retstvisten drejer sig om tilbagebetaling og standsning af udbetalingen af børnetilskud for ægtefællerne Meade's to sønner, der er engelske statsborgere.

3 Indtil 1980 fik ægtefællerne Meade udbetalt børnetilskud for deres to sønner i henhold til de herom gældende franske bestemmelser, ifølge hvilke der består ret til børnetilskud »såfremt der forsørges to eller flere børn, der er bosat i Frankrig«. I 1980 fik Caisse d'allocations familiales kendskab til, at

den ene af ægtefællerne Meade's to sønner siden 1978 havde gået i skole på et college i England. Under henvisning til at de efter fransk lovgivning gældende særlige betingelser for at bevare retten til børnetilskud under uddannelse i udlandet ikke var opfyldt, standsede Caisse d'allocations familiales udbetalingen af tilskuddene og anmodede ægtefællerne Meade om at tilbagebetale de beløb, de således uretmæssigt havde oppebåret.

4 Ved Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale et de la mutualité sociale agricole de Paris påstod ægtefællerne Meade sig frifundet under henvisning til princippet om den frie bevægelighed for personer og navnlig EØF-traktatens artikel 48. Retten fandt det derfor nødvendigt at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 48 i traktaten om Det europæiske økonomiske Fællesskab til hinder for, at Caisse d'allocations familiales kan kræve familieydelser, der er udbetalt til forældre til et barn med engelsk statsborgerskab, tilbagebetalt med den begrundelse, at barnet er under uddannelse i England, og med samme begrundelse standse udbetalingen af disse ydelser?«

5 Det bemærkes, at spørgsmålet hovedsagelig drejer sig om, hvorvidt bestemmelserne i fællesskabsretten, navnlig traktatens artikel 48, er til hinder for, at retten til børnetilskud fortabes som følge af, at et barn gennemfører sin skolegang i en anden medlemsstat.

6 Det bemærkes endvidere, at børnetilskud er en af de ydelser, som omfattes af Rådets forordning nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, samt at den nævnte forordning ikke på tidspunktet for begivenhederne i den nationale rets spørgsmål var blevet udvidet til at omfatte selvstændige erhvervsdrivende ved Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981. Forordning nr. 1408/71 har, jfr. traktatens artikel 51, til formål at fastsætte de foranstaltninger vedrørende social tryghed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed som omhandlet i traktatens artikel 48, og det er følgelig bestemmelserne i denne forordning, der finder anvendelse ved bedømmelsen af, om fællesskabsretten i et tilfælde som det foreliggende er til hinder for, at retten til de pågældende ydelser fortabes.

7 I henhold til artikel 2, stk. 1, finder forordning nr. 1408/71 »anvendelse på arbejdstagere ... som er statsborgere i en af disse stater [medlemsstaterne] ... samt på deres familiemedlemmer«, ligesom artikel 48 kun sikrer den frie bevægelighed for personer, der er arbejdstagere i medlemsstaterne. Det fremgår af sagen, at den nationale domstols spørgsmål vedrører den situation, at barnets fader er statsborger i et tredjeland, og barnets moder ikke udøver lønnet virksomhed. Under disse omstændigheder finder forordning nr. 1408/71 følgelig ikke anvendelse i sagen.

8 Meade har i retsmødet anført, at det er hans hustru og ikke ham, der har krav på børnetilskud, hvorved han har henvist til de forskellige former for erhvervsmæssig virksomhed, hustruen angiveligt har udøvet. I denne forbindelse bemærkes alene, at det i henhold til kompetencefordelingen mellem de nationale retter og Domstolen påhviler den nationale domstol at afgøre, hvorvidt de omstændigheder foreligger, der er relevante ved afgørelsen af, om fru Meade må anses som arbejdstager i henhold til artikel 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 og således er omfattet af forordningen.

9 Det bemærkes dernæst — som fastslået af Domstolen i dom af 1. december 1977 (Kuyken, sag 66/77, Sml. s. 2311) — at en person, som har studeret i en anden medlemsstat og i dette tidsrum ikke har været forsikret i henhold til en social sikringsordning for arbejdstagere, ikke er omfattet af traktatens artikler 48-51. Det kan følgelig ikke antages, at fortabelse af retten til børnetilskud for forældre til et barn under disse omstændigheder indebærer et indgreb i barnets ret til at bevæge sig frit som fastslået i artikel 48.

10 Det forelagte spørgsmål skal herefter besvares således, at hverken forordning nr. 1408/71 eller traktatens artikel 48 er til hinder for, at det i national lovgivning bestemmes, at retten til børnetilskud fortabes, dersom et barn gennemfører sin skolegang i en anden medlemsstat, og barnets forældre er statsborgere i et tredjeland eller ikke udøver lønnet virksomhed.

Sagens omkostninger

11 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

vedrørende det spørgsmål, som er forelagt den af Commission de première instance du contentieux de la sécurité et de la mutualité sociale agricole de Paris ved kendelse af 3. juni 1983, for ret:

Hverken forordning nr. 1408/71 eller traktatens artikel 48 er til hinder for, at det i national lovgivning bestemmes, at retten til børnetilskud fortabes, dersom et barn gennemfører sin skolegang i en anden medlemsstat, og barnets forældre er statsborgere i et tredjeland eller ikke udøver lønnet virksomhed.

Galmot Everling Kakouris

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. juli 1984.

For justitssekretæren

J. A. Pompe
Assisterende justitssekretær

Y. Galmot
Formand for tredje afdeling